

ความคิดสร้างสรรค์กับ การออกแบบเครื่องประดับ

สุดารัตน์ สุภาพพัฒน์¹

ความคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันและในโลกอนาคต เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถพิเศษของมนุษย์ที่ใช้สร้างจินตนาการเพื่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ รวมถึงกระบวนการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์

เรื่องราวเกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์ ได้กลายเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง เนื่องจากในการทำงานทุกประเภทย่อมต้องการผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เข้าไปช่วยพัฒนาคุณภาพของงาน ในการสร้างงานศิลปะและการออกแบบก็ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้น เป็นคุณสมบัติหลักของศิลปินและนักออกแบบ ที่ยอมรับกันในวงการการศึกษา ศิลปะ และการออกแบบเพราะเป้าหมายสำคัญของการเป็นออกแบบหรือศิลปินคือ การสร้างสรรค์ผลงานที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง หากไม่มีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์แล้ว โอกาสที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่าง หรือมีลักษณะของตนเองนั้นคงเป็นไปได้ยาก

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นคำที่คุ้นเคยมากในวงการการศึกษาปัจจุบัน ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดความหมายเกี่ยวกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

J.P. Guilford อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดที่กว้างไกล มีหลายแง่มุม และหลายทิศทาง อันนำไปสู่กระบวนการคิด และประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วยเช่นกัน

Simpson, R.W. กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ การริเริ่มของมนุษย์ที่เป็นความสามารถพิเศษของสมอง ซึ่งพยายามคิดค้นให้มีความแปลก และแตกต่างไปจากเดิม เพื่อนำไปสู่ความคิดใหม่ๆ

McFee, June King กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถเฉพาะบุคคล เป็นการรวมความคิด และการสร้างสิ่งใหม่เข้าด้วยกัน ซึ่งความคิดและสิ่งที่ทำขึ้นนั้น ต้องเป็นสิ่งแปลกใหม่ยังไม่มีผู้ใดคิดทำมาก่อน

Barkan Manuel กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่น่าสนใจมาสู่ชีวิต เป็นความก้าวหน้าที่เข้ามาพร้อมกับสิ่งเร้า และทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง

Andrews, Michael F. กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความก้าวหน้า ของความสามารถ ในด้านประสบการณ์ และความคิดนั้นเป็นการคิดค้นด้วยตนเอง

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะประยุกต์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ที่ได้ใจความอย่างชัดเจน คือ การคิดสร้างสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเก่า นำความคิดแปลกใหม่ที่ไม่เคยมีผู้คิดค้นมาก่อน สร้างให้ปรากฏขึ้นเป็นผลงาน และนำออกมาสู่สายตาให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งนี้จะต้องมีความงามและความเหมาะสมด้วย การฝึกให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์นั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม ความเคยชินจากการฝึกให้คิดอยู่ประจำเป็นปัจจัยที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมีบรรยากาศที่เป็นเสรีภาพ มีอิสระทางความคิด ไม่ถูกบังคับให้คิดอยู่ในกรอบหรือแฉกที่จำกัด เสรีภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์อาจแยกวิเคราะห์ได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. *ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิด* เป็นการเน้นเรื่องความคิดที่แปลกใหม่ ไม่เคยมีผู้ใดคิดมาก่อน ความคิดนั้นสามารถนำไปใช้ได้จริง หรือเป็นความคิดที่ไม่ต้องสร้างสรรค์วัตถุก็ได้

2. *ความคิดสร้างสรรค์ด้านประโยชน์ใช้สอย* ได้แก่ ความคิดดัดแปลง การสร้างสรรค์วัตถุ การนำสิ่งของไปใช้ในหลายๆ ด้าน และการสร้างสิ่งของให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย สำหรับความคิดสร้างสรรค์ด้านนี้ นับว่ามีบทบาทต่อสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

3. *ความคิดสร้างสรรค์ด้านความงาม* สำหรับความคิดสร้างสรรค์ในด้านนี้ จะมุ่งที่ความงามที่มีลักษณะแปลกใหม่เป็นหลัก เป็นความสวยงามที่เปลี่ยนแปลงได้ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ด้านความงามนี้นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์งานศิลปะทุกประเภท รวมทั้งเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างงานเครื่องประดับ

ภาพที่ 1, 2 : การใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้านความงามทางศิลปะ มาใช้ในการออกแบบรูปแบบของหัวแหวน ที่มีความน่าสนใจ ดูสะดุดตา

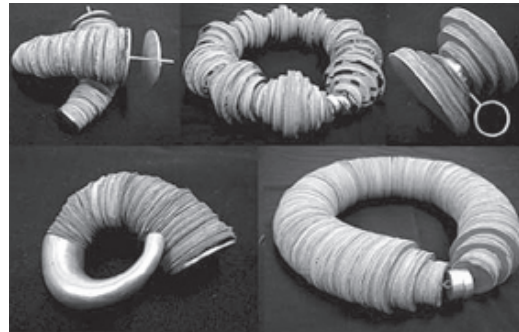
อย่างไรก็ตามในแง่ของการประดิษฐ์เครื่องประดับ หากสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ลักษณะ มารวมเข้าไว้ในชิ้นงานออกแบบเดียวกันแล้วงานชิ้นนั้นจะเป็นงานที่สมบูรณ์มากที่สุด และจัดได้ว่าเป็นงานที่มีคุณค่าอย่างพร้อมมูล และในขณะที่เดียวกันผู้สร้างงานอาจจะมุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์ไปทางด้านใดด้านหนึ่งได้เช่นกัน

ในปัจจุบันเรามักจะพบว่า เครื่องประดับมีรูปแบบและวัสดุที่หลากหลาย อีกทั้งยังมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในโลกปัจจุบันมากกว่าในอดีต มันมิใช่เพียงแค่ของมูลค่าสูงเท่านั้น หากแต่เครื่องประดับยังเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของสังคมในยุคร่วมสมัยนั้นๆ ด้วยการสร้างสรรค์การออกแบบเครื่องประดับนั้น มีที่มานั้นประกอบด้วยแนวคิดที่หลากหลาย ทุกทิศทาง ซึ่งแนวคิด หรือ Concept ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะทางด้านการออกแบบเครื่องประดับ เพราะเครื่องประดับเป็นสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกให้เห็นรสนิยมทัศนคติต่างๆ ของผู้สวมใส่เอง

คงเป็นไปได้ที่เครื่องประดับจะมีรูปร่างหน้าตาเหมือนกันไปหมด หากเป็นเช่นนั้น ก็คงจะทำให้หมดความสำคัญลงไป ดังนั้น นักออกแบบ - ศิลปินที่ดี จะต้องเป็นผู้ที่มีใจกว้าง ยอมรับวิทยาการใหม่ๆ ตลอดจน คิด ค้นคว้า หากความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีความฉับไวในด้านความคิด ก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคม รู้จักนำหลักพื้นฐานความงามทางศิลปะมาช่วยสร้างแบบ รู้จักแก้ไขปรับปรุงผลงาน สรรหาวัสดุแปลกใหม่มาใช้ให้สัมพันธ์กับแบบ และจะต้องเป็นผู้รักที่จะค้นคว้าทดลองอยู่เสมอ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเราได้ตลอดเวลา

ภาพที่ 3, 4 : ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบเครื่องประดับ โดยคำนึงถึงการจัดวาง สวมใส่บนร่างกาย

ภาพที่ 5, 6 : เครื่องประดับกระดาด เป็นการคิดสร้างสรรค์ในการสรรหาวัสดุที่แปลกใหม่ และเทคนิคที่น่าสนใจ นำมาทำงานออกแบบเครื่องประดับ

นอกจากที่นักออกแบบเครื่องประดับ จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์แล้ว ความประณีตในการผลิตชิ้นงาน ก็ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญอีกอันหนึ่ง ของการทำงานเครื่องประดับ และสิ่งที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งที่นักสร้างสรรค์ต้องตระหนักอยู่เสมอ นั่นก็คือ จรรยาบรรณของนักออกแบบ (design honesty) ที่จะไม่มีการลอกเลียนแบบใน Idea ของคนอื่น การกระทำที่ลอกเลียนแบบนั้น จะนำมาซึ่งความล้มเหลว ไม่พัฒนา มาสู่วงการและสังคมของงานออกแบบเครื่องประดับ

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การออกแบบ เครื่องประดับอย่างยิ่ง เพื่อช่วยพัฒนาสร้างสรรค์ เครื่องประดับที่ดี จำเป็นต้องอาศัยความคิด รูปแบบที่หลากหลายของงานเครื่องประดับใน สร้างสรรค์ของผู้ออกแบบและสร้างสรรค์งานศิลปะ อนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

นวนน้อย บุญวงศ์, หลักการออกแบบ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, 2542.

วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ, ศิลปะเครื่องประดับ, วิมลอารต์, กรุงเทพฯ, 2526.

วัฒน์ จุฑะวิภาต, การออกแบบเครื่องประดับ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, 2545.

สกันธ์ ภู่งามดี, จิตวิทยากับการออกแบบ, วาดศิลป์, กรุงเทพฯ, 2545.

Andrews Michael F. **The Dialectics of Creativity and Mental Health.** New York : Syracuse University Press. 1961.

Barkan Manuel. **A Foundation for Art Education.** New York : The Ronald Press Co. 1955.

McFee June King. **Preparation for Art .** New York : Wadsworth Publishing Co.,Inc. 1961.

ข้อมูลภาพประกอบ

ภาพที่ 1 สืบค้นจาก <http://www.git.or.th>

ภาพที่ 2 สืบค้นจาก <http://www.gallery.mcneel.com>

ภาพที่ 3 สืบค้นจาก <http://www.decorate.su.ac.th> ผลงาน “ดอกไม้ A Midsummer Night’s Dream” โดย อรพนิต เจียรกุล

ภาพที่ 4 ผลงาน “The Beauty of Plant structure” โดย สุดารัตน์ สุกาพัฒน์

ภาพที่ 5 สืบค้นจาก <http://www.dexigner.com>

ภาพที่ 6 สืบค้นจาก <http://www.decorate.su.ac.th> ผลงาน “เครื่องประดับจากเศษกระดาษ” โดย วรวิภา กรมณีแสง

